

Ses Ayarı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

Dinimiz İslam'a girmiş ve Müslüman olmuş insan, anca olduğu gibi Müslüman olabilir. Bir bütün olarak kendini İslam'a teslim etmeyen, birkaç beğendiği parça ile Müslümanlaşamaz.

Bugün bütün dünyada Müslümanlar'ın İslam'ın parçalarıyla yetinmesini isteyen bir anlayış vardır. Namazla yetinilsin, iyi insan olmak için hac yeterli gelsin isteniyor. Ekonomide yalnızca çalmamış olmak iyi Müslümanlık için yeterliymiş gibi düşünülüyor; faiz ve diğer kul hakkı sorunları düşünülmesi de olabilirmiş türünden bir anlayış söz konusudur.

Hayır. İslam, adı üzerinde, teslim olmaktır. Teslim olmak da geride bir şey bırakmamak anlamına gelir. Ancak bu şekilde Müslüman olunabileceği gibi bunun dışında, parçalardan bir bölümünün adı Müslümanlık değildir, Müslümanlığa ait bir parçadır. Caminin içindeki kimliğimiz sokaktaki ve evdeki kimliğimizdir. Kur'an okurken sözlerini okuduğumuz Rabbimiz ticarete, öğretmenlik esnasında veya siyaset arenasında da bizi gören ve gözetendir.

Bu açıdan bakıldığında 'Müslüman kimdir' sorusunun en güzel cevabı, kendisini ve hayatını bütünüyle Allah'a teslim eden kimsede karşılığını bulmaktadır. Sadece şehit olurken başka alternatifi bulunmadığı için bedenini ve her şeyini dünyada bırakıp Allah'a giden olmaktan ibaret değildir Müslümanlık. Hayatını namaz kılar gibi yaşayan her insan bu bakımdan bir tür şehittir de aynı zamanda, şehit gibi yaşar. Nasıl ki şehit, hayatını olduğu gibi bırakıp Allah'a gitmeye razı olan kimsedir; zevklerini, keyfini, çevre baskısını, örfünü ve diğer etkin nesnelere yok kabul edip her şeyi Allah'ın önünde kurban etmiş insan da bir tür şehadetle yoğrulmuştur. Allah, kendisiyle pazarlık eden değil teslim olan kul istiyor. Hıristiyanlar ve Yahudiler'in Allah tarafından reddedilmiş olmalarının sebebi böyle bir pazarlığa cüret etmelerinden ileri gelmiştir. İncil ve Tevrat'ı böyle bir cüretin ürünü olarak tasarlamaya kalktıklarından dolayı da bu kitaplar ellerinden alınmıştır. Müslümanlık ise Allah nasıl murat ettiyse kıyamete kadar öyle yaşamaya çalışmanın adıdır.

Bir meseleyi ele alacağız fakat öncesinde böyle bir girişi gerekli gördük. Şunu söylüyoruz: Müslüman'ın ses ayarını Allah yapmıştır. Bir Müslüman'ın tiz ve bas ayarı müzik notalarına göre değil Kur'an'ın ahkâmına göre; onun yüksek/alçak sesle nerede konuşacağını Allah belirler. İslam böyle bir dindir: Sesini bile Allah'a teslim etmiş insana Müslüman denir.

Bir kimsenin Peygamber aleyhissalatu vesselamın önünde nasıl konuşacağını, anne-babaya sözlerini Allah Teâlâ Kur'an'ında belirlemiştir. Kişinin toplumun içinde, sokakta, evde, ticarete vs. ses tonunu yükseltmesi durumunda eşeğe benzeyeceğini bizzat Kur'an-ı Kerim'de Allah buyurmaktadır. Eşeğin her gördüğüne bağırabilir durumda bir hayvan olması hasebiyle Müslüman da ayarsız ve ölçsüz bir ses kullanınca, sesi parazit yapınca Allah Teâlâ insanı eşeğe benzetmiştir –bir ceylana nispetle eşeğin daha çirkin olması bakımından.

Böyle bir teşbih ile Allah, Müslümanlar'ın konuşmalarının insanca-Müslümanca olmasını istemiştir. Şeriat budur, Müslümanlık böyle bir dindir. İnsanın ne kadar ayarda bir sesle konuşacağını ayarlayan bile Allah Teâlâ olduğunda o iyi bir mümin olabilmektedir. Dua ederken sesini ne kadar yükseltebileceğini, kulluk tavırlarını yönlendirmeyi Allah tarafından yönetilen bir özellik gördüğünde insan Müslümanca bir karakter sergiler.

Müslüman insan, namaz kılan-oruç tutan insan olduğu kadar sesinin ayarını da bilendir. Bu özellik sinirlendiğinde de huzurlu olduğunda da veya eşini severken de tartışma esnasında da geçerli olmalıdır. Böyle biri, bir yaşında bebekle konuşurken de kırk yaşında oğluyla muhatap olurken de ses ayarları belirlidir, Allah tarafından yapılmıştır. Kul bu ayarlarla oynarsa Müslüman insan olmaktan

eşekleşmeye doğru kaymış olur. Rabbimiz, “en çirkin ses, eşeğin sesidir” buyurmaktadır. Bu ihtimalin ahiretteki yansıması da tıpkı dünyadayken bir kimseye fiziksel zarar vermenin bedeli kul hakkı hesaplaşması olarak nasıl ödenecekse; yüksek sesle konuşmak, cep telefonunun sesini gereksiz yere açmak, arabadaki hoparlörün ayarını yükseltmek ya da sürüş sırasında motoru zorlayarak uyuyan bir bebeğin uyanmasına sebep olmak, işinden yorgun gelip zoraki uyumuş birini merdivendeki kaba yürüyüş nedeniyle yahut kapıyı hızlı çarpmak, televizyonun sesiyle yan dairedakilere eza vermek yoluyla uyandırma da birer kul hakkı teşkil etmektedir ve bedeli ödenecektir. Eşekler gibi bağırarak Müslüman, işlediği kul hakkı nedeniyle eşekler gibi cehenneme yuvarlanan Müslüman olacak, hatta belki o bağırarak başkasını rahatsız edenin işlediği hac sevabı rahatsız ettiği Müslümanlar’a pay edilecektir.

Müslüman, sesini Allah’ın ayarladığı insandır ve Müslüman olduğundan dolayı, sesinin ayarlarıyla oynamaz. Daima fabrika ayarlarında kalır. Düğününü bu fabrika ayarlarına göre yapar; o düğünde herkesin duyması gereken bir ses olmadığını, düğün yapacak diye başkalarının uykusuz kalması gerekmediğini bilir. Çünkü onun namazındaki rekât sayısını belirleyen Allah, konuşması ve hareketlerindeki ses ayarını da belirlemiştir.

Bir insan, başka birinin kulağına yüksek sesle konuşup sözgelimi şakalaşiyor. Duyan kişi de bu ani sesi duyunca ürküyor ve mesela kekeme oluveriyor. Doktora gidiliyor, hastanın konuşma/duyma kabiliyetini belli bir oranda kaybettiği tespit ediliyor. Şeriatımızı tanıtan fukahamız demişlerdir ki bu durumda şakayı yapan, o kişiyi yüzde otuz sakat bırakmış olur ve diyetini öder. Ya da o şaka yapıldıktan sonra kulak zarında veya ses tellerinde bir arıza oluşuyor ve kişi otuz harflik alfabedeki yedi harfi çıkaramamaya başlıyorsa buna da tazminat ödenir. Bir çocuğa şaka yapılsa ve o da birden ayağa kalktığı için panikleyip düşse ve ölse, şakayı yapan tıpkı trafik kazasında insan öldürmüş gibi diyet (4,2 kg. altın) öder, üstüne iki ay kefaret orucu tutar.

Zira Allah Teâlâ insanın ses ayarını, başkalarını rahatsız etmeyecek şekilde yapmış ve bizi dünyaya göndermişti. Bu ayarla oynayan, kendi fabrika ayarlarıyla oynamış olur.

Bu bizi bir noktaya çıkarmaktadır: İnsan olarak kulağımız, gözümüz, tırnağımızdan vücudumuzdaki kıllara kadar her şeyimiz bir nimettir –insan olduğu gibi zaten bir nimettir. Ses de Allah’ın bize ihsan ettiği en güzel nimetlerden biridir. İnsanın elini-kolunu Allah’ın bir emaneti olarak gördüğünden dolayı kollayıp gözetmesi gibi sesini de böyle bir korumayla gözetmesi gerekir. İki açıdan bu böyledir: Soğuk su sesini kesiyorsa buz gibi su içmek haramdır, tıpkı sigara içtiğinde bir nimet olan ciğerlerine zarar vereceği için sigaranın haram olması gibi. Ses bir nimettir ve bütün diğer nimetler gibi bir hesabı vardır. Ciğer sigaraya kurban edildiğinde kıyamet günü bir mesuliyet oluşturacağı gibi uluorta harcanıp tüketilmiş ses de nimetin çarçur edilmesi nedeniyle hesabı sorulacak şeye dönüşür.

İkinci açı da nasıl ki nimetleri kötülükte kullanamıyoruz, helalinden verilmiş rızık kumarda harcamak bir vebal oluşturuyorsa ses de bir nimet olarak verilmiş olduğundan bu nimet şarkı-türkü söylemekte harcanamaz. “Güzel sesin var, sen şarkı söyle” değil, “güzel sesin varsa sen hiç şarkı söyleme” bakışı doğrudur. Sesi güzel olan ezan okumalıdır ki melekler namazda saf saf bağlanmalıdır. Sesi güzel olan şarkıya, bedeni güzel olan zinaya davet ederse kulluk imtihanında bulunmamızın anlamı ne olacak? Bir Müslüman’a Allah tarafından kas gücü verilmişse her önüne gelene yumruk atar mı?

Yaptığı gıybetler, nemimeler, iftiralar, dedikodular sebebiyle Rabbinin huzuruna varan bir mümin iki nedenle hesaba çekilecektir: Gıybeti edilen veya üzerine iftira sıçratılan kişiyle arasındaki hesap ve verilmiş ses nimetinin yanlış doğrultuda tüketilmesi. Domatesin israfı bir ‘israf’ olarak adlandırılırken ses israfı diye bir şey hiç olmaz mı? Gıybet, gevezelik, yalan, dedikodu... bir israf çeşididir. Herhangi bir israf ne kadar haramsa sesin de yanlış yönde harcanması o kadar israftır. Rabbimiz bütün nimetlerin nasıl değerlendirildiğinin hesabını soracağını haber verirken ses gibi müstesna ve harika bir

nimetin, insanların yatsı namazını kılmaları gereken bir saatte iğva edilip şarkı söylenmekle kullanılmasının hesapsız bırakılacağı düşünülebilir mi?

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

“O gün bütün nimetlerden hesaba çekileceksiniz.” (Tekâsür suresi, 8. ayet)

İnsanın ha kendi gırtlığından ha kontrolünde olduğu bir eşyadan çıkardığı gürültü nedeniyle (ayakkabı topuğunu yere sert vurmak, düğün konvoyu oluşturmak, futbol maçındaki coşkunluklar) meydana gelen rahatsızlıklar hesabı verilecek şeylerdir. Kimse kimseye arabanın kornasına neden bastı diye hesap sormuyor olabilir; fakat kornanın hesabını soracak bir Allah vardır. Hesabın ertelenmiş olması, unutulduğu anlamına gelmez.

Gece yarısı sokakta çıkarılan gürültü, yoldan geçerken patlama olmuşçasına duyulan yüksek ses insanları değil şayet hayvanları bile rahatsız ediyorsa onların dahi yaratınının olduğu unutulmamalıdır. Böcekleri bile rahatsız etmeyecek bir şuur ve dikkatle hareket etmek gerekir. Bir insanın kırk insan kadar ses çıkarmaya hakkı yoktur. Bu da ancak ses ayarını Allah'ın kurduğu denge üzerinden dikkatle yürütmek sayesinde olabilir.

Kaynağını Kur'an'ımız ve Resûlullah aleyhisselam Efendimiz'in sünnetinden alan şeriatımız, sese dair hükümler koymuştur. Kaf suresinin 18. ayet-i kerimesinde şöyle buyrulur:

مَا يَلْفُظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

Bir Müslüman sırf Allah Teâlâ öyle buyurduğu için alkol tüketmiyor, zinadan uzak duruyor, kumarın şeytan pislîği olduğunu bilerek yaklaşmıyorsa bütün bunları buyuran Allah Teâlâ, ayetinde şöyle de buyurmaktadır: “Konuştuğun her söz yanında onu kaydeden biri tarafından duyulur.” Bu bir gizli kayıt cihazı değildir, Allah alenen kaydedildiğini buyuruyor. Elbette yarın hesabı sorulabilirsin diye kaydediliyorlar. Ses ayarı bozukluğu kaydedilen kimselerin kıldığı namazlar, rahatsız ettiği kimselere ahiret günü verilecek. Yüz sevap işlediği bir ameline baktığı zaman yirmisini sesiyle rahatsız ettiklerine dağıttığından dolayı seksen sevap bulabilecektir.

Oldukça basit ama önemli bir örnekle ifade edebiliriz: Müslüman, tuvalette konuşmaz. Ulema tuvalette konuşmanın mekruh olduğunu söylemiştir. Çünkü Müslüman'ın bir ses ayarı vardır ve sesiyle Allah demektedir. Ayarı Allah tarafından verilmiş bir sesin tuvalette konuşması mekruh görülmüştür, bu bir düzey meselesidir. En haber vermesi durumda öksürerek veya boğazından ses çıkararak tuvalette bulunduğunu belli eder. Müslüman terbiyesi ve ahlakı, Allah'ın sese verdiği ayar böyledir.

Sahabe-i kiramın coşup bağırdukları ve Allah'a şükrettikleri bir sırada Efendimiz aleyhisselam onlara, “sağır bir Allah'a mı duyurmaya çalışıyorsunuz?” buyurmuştur. Bunun üzerine fukaha, haykırarak ve bağırarak dua etmenin kerih görüldüğünü söylemişler, bunun çirkin olacağını belirtmişlerdir.

Ümmetimizin selef uleması -yani bir grubun sözcüsü olmaksızın âlim olanları- duanın tazarru (yalvarış) olduğunu, bunun da bağirmaya uygun olmayacağını ifade etmişlerdir. Kul dua ederken mırıldanır, bağırır.

Ağzın fermuarlanıp hiç konuşulmayacağı zaman olur, susulunca Allah'ın ağza gem vuracağı yer olur. Terbiye edilmiş ağız bunların farkındadır. Mümin bilir ki sestem dolayı maddî-manevî haklar doğması muhtemeldir, biraz önce örneğini verdiğimiz, bağırarak şakalaşınca düşüp ölen kimse için söz konusu olabileceği gibi. Cuma hutbesi esnasında konuşmak kesinlikle yasak olduğundan, bu zaman dilimi Müslüman için bir susma eğitimi zamanı kabul edilir. Bu esnada susulur. Mesela bir cenazenin kaldırılması, götürülmesi, gömülmesi gibi süreçlerde değil son haberleri paylaşıp aktarmak, sesli şekilde zikir ve dua yapmak bile caiz görülmemiştir. Çünkü cenaze ibretle ve insanın kendi akıbetinin

de önünde ilerleyen tabut içine girmek şeklinde olacağını düşünmekle geçirilmelidir; cenaze böyle bir yerdir, tekbir diye bağırp slogan atma yeri değildir. Tekbirler getirmek, ilahiler okumak tefekkürün önünü tıkar. İnsanların, toprağın altına konan akrabasına-arkadaşına bakıp bir gün kendisinin de aynı yere geleceğini ve Münker-Nekir'in sorularına muhatap olacağını düşünmeleri gerekir. Cenaze alanını seçim meydanına çevirmek tefekküre engeldir, çıkarılan gürültüler fasit seslerdir.

Bütün bunlar şeriat terbiyesidir.

Sesimizin Allah'ın ayarladığı gibi kalmış olması üzerinden başka bir örnek, fasıkların ve kâfirlerin sesini taklit etmenin caiz olmadığıdır. Yani Müslüman, Müslüman'a 'selamunaleyküm' der, 'merhaba' diye söyler; 'hello' demez. Espri olsun diye de bu taklit edilmemelidir. Baba ve anne, çocuğunda böyle bir eğilim gördüğünde durumu incelemek zorundadırlar ve çocuğun kâfirlere ait bu özelliği nereden kaptığını bulmalıdırlar. Ya okuldaki bir arkadaşından ya izlediği filmde yahut apartmanındaki birinden... Çünkü bugün kâfirlerin sözünü-sesini taklit etmek yarın ibadetlerini bile taklide kapı aralar. Kâfirler kendi aralarında 'good bye' derler; Müslüman ise ayrılırken karşısındakini Allah'a emanet eder. Peygamber aleyhisselam Efendimiz, "seni Allah'a emanet ederim" (أَسْتَوْدِعُكَ اللَّهُ) şeklinde söylemiştir.

Müslüman bir insan, erkeğe kadının, kadınsa erkeğin sesini taklit edemez. Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz, kadınların elbise giymekte bile erkeklere ve erkeklerin de kadınlara benzemesini haram etmiştir. Kaldı ki bir gömleğin düğmelerinin yeri değişince bile kadın-erkek ayrımı yapılan hâle gelebilir. Ses ise yaratılış tarzını taklit etmek anlamına geldiğinden kadının erkeğin, erkeğin de kadının gömleğini giymesinden çok daha riskli bir iştir. Bir erkeğin, kadın sesini tiyatro için bile olsa taklit etmesi caiz değildir. Müslüman, Allah'ın ayarlarından 'tiyatro için' dahi vazgeçemez.

Tabii ki bu konu boyunca sembolleştirerek ifade ettiğimiz 'ses ayarıyla oynamak' şeklinde değişimler, boğazında gıcık olan birinin sesini düzeltirmek için ameliyat olması ya da ilaç kullanması gibi zorunlu ve sağlık bakımından gerekli durumları kapsamaz. Bu başka bir meseledir. Fakat ilaç kullanarak sesini kadın sesine benzeten bir erkeğin yaptığı buna dâhil değildir; konunun sınırlarının nerede başlayıp bittiğini iyi tespit etmek gerekir.

Tam bu noktada ince bir fıkıh mevzusunu ele almakta fayda görüyoruz: Namahrem erkek için kadının sesi de omzuna bakmanın haram olması gibi bir haram mıdır? Radyoda kadın spikerin okuduğu haber bültenini dinlemenin de haram olduğunu söyleyen âlimler bulunsa da elimizde böyle nass olmadığından yani Resûlullah aleyhisselam ve ashabından bugüne böyle bir nakil ulaşmadığından, haram değildir. Ashab-ı kiramin kadınları ve Aişe radiyallahu anha annemiz yabancı erkeklerle konuşmuşlardır –yüzlerini gösterdiler değil, konuştular. Kur'an-ı Kerim, müminlerin analarına soru soracakları zaman bir perdenin arkasından sorulması gerektiğini söylüyor müminlere.

Özellikle kışkırtma niteliği taşımadığı sürece, şarkı-türkü söylemedikçe kadının sesi avret değildir. Dolayısıyla telefonda konuşulabilir, alışverişte pazarlık edilebilir. Bunun nereye kadar-nasıl kullanılacağı tabii ki kişinin imanını ilgilendiren bir durumdur.

Kur'an-ı Kerim'den bu meseleyle ilgili iki ayeti zihnimize iyice nakşetmeli ve daima hatırlamalıyız. Kaf suresinin 18. ayetini hiçbir zaman unutmamalı ve her ne konuşulursa onu kaydeden bir meleğin insanın yanı başında olduğunu hesapta tutmalıyız:

مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

"Konuştuğun her söz yanında onu kaydeden biri tarafından duyulur."

Lokman suresinin 19. ayeti:

وَأَفْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

“İtidalli ve vakur yürü. Sesini uluorta yükseltme. Çünkü en çirkin ses, eşek sesidir.”

Bu ayeti içinde yaşadığımız zaman bağlamında, cep telefonumuzun sesinin de eşek sesine dönüşmemesi olarak anlamamız lazımdır. Veya takımının kazandığı bir oyunun kutlamalarının eşekçe kutlamaya dönüşmemesi olarak... Telefonunu, ayarları Medine’de yapılmış olduğundan dolayı Müslümanca kullanan ve o ayarlardan taviz vermeyen bir dikkatle kullanan insan, başkalarının rahatsız olmayacağı bir titizlikle hayatını sürdüren insandır. Böyle bir titizlik imanın sağladığı ses ayarına bağlı kalmakla mümkün olabilir.

أَلْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah’a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.